

TAMPERE

JANKANKATU 19 ARKEOLOGINEN TARKKUUSINVENTOINTI 2012

Kirsi Luoto
Kulttuuriympäristöpalvelut
Heiskanen & Luoto Oy
30.9.2012

ARKISTOTIEDOT

Tutkimuksen nimi: Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012

Kunta/kaupunginosa: Tampere/Takahuhti

Tutkimuksen laji: Arkeologinen tarkkuusinventointi

Löydettyjen kohteiden ajoitus: Historiallinen aika

Peruskarttalehti: 2123 12

**Sijainti, tutkimusalueen
äärikoordinaatit:** ETRS-TM35FIN
P = 6921207 - 6821256
I = 332758 - 332804
Z = 97,5 – 102,5 m mpy

Tutkiva taho: Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy

Kenttätyönjohtaja: FM Kirsi Luoto

Kenttätyöaika: 4. – 5. ja 7.9.2012

Tutkitun alueen laajuus: noin 40 x 50 m

Tutkimusten kustantaja: Jankankatu 19 As. Oy

Löydöt: KM 39188: 1 - 12

Digitaaliset kuvataallenteet: Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012: 1 - 13

Raportin sivumäärä: 30 sivua

Liitteet:
Liite 1. Koekuoppakuvaukset
Liite 2. Digitaalikuvakuuvaluettelo
Liite 3. Luettelo poistetuista löydöistä
Liite 4. Kuvataulut löydöistä

Kartat:
Kartta 1. Silmämääräiset havainnot ja koekuoppien sijainti, MK 1: 400
Kartta 2. Muinaisjäännösalue, MK 1: 400

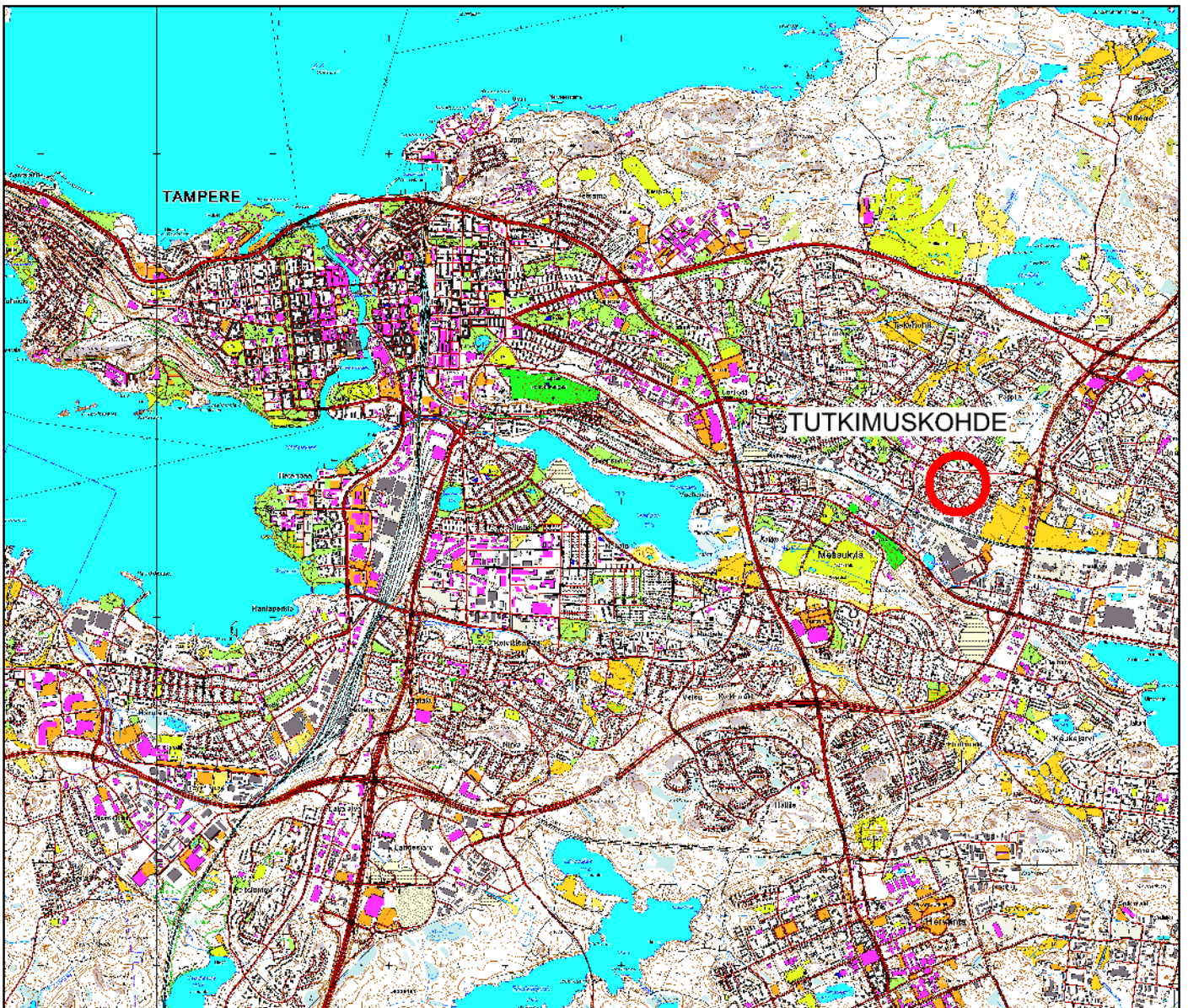
Raportin säilytyspaikka: Alkuperäinen raportti Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistossa.

TIIVISTELMÄ

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti arkeologisen tarkkuusinventoinnin Tampereen Jankankatu 19:ssä syyskuussa 2012. Tarkkuusinventointi liittyi kaavamuutoshankkeeseen. Osa tontista kuuluu historialliseen Takahuhdin kylän alueeseen, minkä lisäksi tutkimusalueen lähistöltä tunnetaan useita rautakaudelle ajoittuvia muinaisjäännöksiä. Tutkimuksen kenttätyöt tehtiin 4.-5. ja 7.9. ja niihin käytettiin aikaa yhteensä kaksi työpäivää. Tutkimuksen vastuullisena kenttätyöjohtajana toimi arkeologi (FM) Kirsi Luoto. Inventoinnin kenttä- ja jälkitöihin otti osaa myös tutkimusapualinen (fil.yo, arkeologia) Tuukka Kumpulainen. Tarkkuusinventoinnin kustannuksista vastasi maanomistaja. Inventoinnissa tontin itäosassa todettiin merkkejä sporadisesti säilyneestä, historialliselle ajalle ajoittuvasta kiinteästä muinaisjäännöksestä.

TUTKIMUSALUEEN SIJAINTI
piirt. Kirsi Luoto

Tutkimusalueen sijainti merkitty kartalle punaisella ympyrällä.
MK 1: 55 000

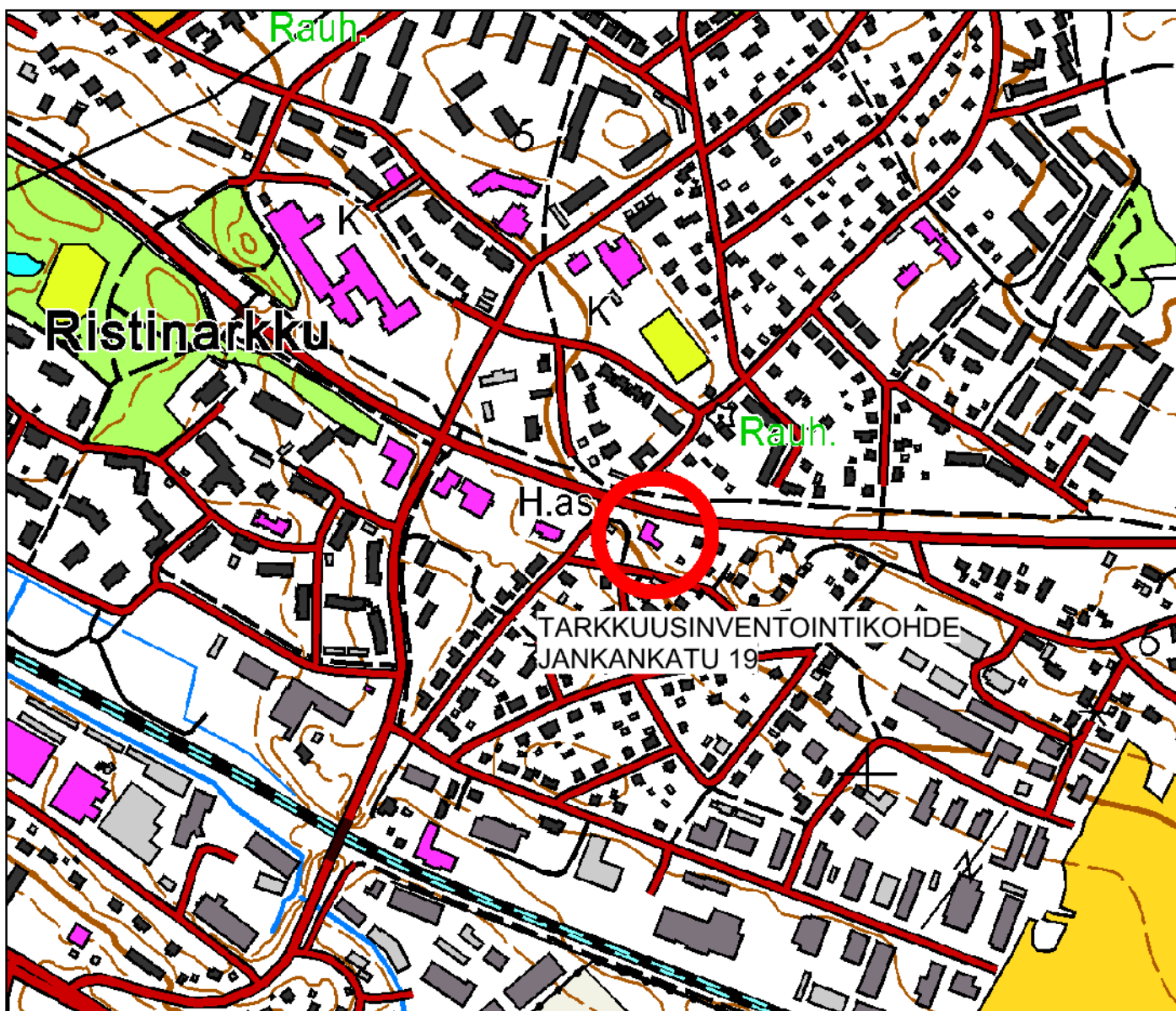

Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos 2012

TUTKIMUSALUEEN SIJAINTI
piirt. Kirsi Luoto

Tutkimusalueen sijainti merkitty kartalle punaisella ympyrällä.

MK 1: 6500

SISÄLTÖ

JOHDANTO	1
Takahuhdin kylän historiasta	1
Takahuhti historiallisissa kartoissa	2
TUTKIMUS- JA DOKUMENTOINTIMENETELMÄT	7
HAVAINNOT	8
Silmämääräiset havainnot	8
Havainnot koekuopista	11
Tontin eteläosan koekuopat (1 – 6, 12)	11
Tontin pohjoisosan koekuopat (7 – 11)	13
TULOKSET	16
LÄHTEET	17

Liitteet

- Liite 1. Koekuoppakuvaukset
- Liite 2. Digitaalikuvaluettelo
- Liite 3. Luettelo poistetuista löydöistä
- Liite 4. Kuvataulut löydöistä

Kartat

- Kartta 1. Silmämääräiset havainnot ja koekuoppien sijainti, MK 1: 400
- Kartta 2. Kiinteä muinaisjäännös, MK 1: 400

JOHDANTO

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti arkeologisen tarkkuusinventoinnin Tampereen Jankankatu 19:ssä (Sammon valtatie 42) syyskuussa 2012. Tarkkuusinventointi liittyi tonttia (837-15-5027-24) koskevaan kaavamuutoshankkeeseen. Osa tontista kuuluu historialliseen Takahuhdin kylän alueeseen, minkä lisäksi tutkimusalueen lähistöltä tunnetaan useita rautakaudelle ajoittuvia muinaisjäännöksiä. Tutkimuksen kenttätyöt tehtiin 4.-5. ja 7.9. ja niihin käytettiin aikaa yhteensä kaksi työpäivää. Tutkimuksen vastuullisena kenttätyöjohtajana toimi arkeologi (FM) Kirsi Luoto. Inventoinnin kenttä- ja jälkitöihin otti osaa myös tutkimusapulainen (fil.yo, arkeologia) Tuukka Kumpulainen. Tarkkuusinventoinnin kustannuksista vastasi maanomistaja.

Takahuhdin kylän historiasta

Tässä luvussa Takahuhdin kylän historia on esitetty pitkälti Sami Ranisen Takahuhdin tarkkuusinventointiraportissa (2011) olevan historiakuvauksen mukaisesti. Täydentäviä tietoja on otettu myös Jari Heiskasen (2011) Takahuhdin Jankan tilan rakennusinventointiraportista.

Takahuhdin historiallisen kylätontin lähistöllä sijaitsee useita rautakauden kiinteitä muinaisjäännöksiä. Kaivauksin on tutkittu Kukkojenkivenmäen runsaslöytöistä rökkiökalmistoa, sekä epämääräistä Linnan rökkiöaluetta, jonka yhteydessä on todettu asuinpaikkakerrostuma (PKM 2005: 217). Nämä kohteet sijaitsevat Takahuhdin kylätontin pohjoispuolella. Kylätontin kaakkoispuolelta Pappulanmäestä ja Veijankujalta (Veijan- eli Veijalanmäeltä) tunnetaan poltto(kenttä)kalmistoihin viittaavia viikinkiajan löytöjä (PKM 2005: 217; Salo 1988: 86 – 88). Kukkojenkivenmäen ja Veijankujan löytöihin sisältyy muun muassa miekkoja, mikä viittaa asutuksen suhteelliseen vaurauteen. Jonkin matkaa kylätontilta koilliseen sijaitsee vielä kultti- ja tarinapaikkana rekisteröity, mahdollisesti rautakautinen muinaisjäännos Sikosuonmäellä (PKM 2005: 218). Kalmistolöydöt antavat perusteita olettaa, että Takahuhdissa on todennäköisesti ollut maatalviljelevää, pysyvää ja ympärivuotista asutusta viimeistään merovingiajalla, ja että tällainen asutus on todennäköisesti jatkunut katkeamattomana rautakaudelta historialliselle ajalle, kuten Seppo Suvanto on otaksunut (1988: 215). (Raninen 2011, 8)

Viitisensataa metriä Takahuhdin kylätontin eteläpuolella virtaa Pyhäoja/Kyläoja, joka on yksi Pyhäjärveen idästä laskevan Viinikanojan valuma-alueen pienvesistä. Esihistoriassa Viinikanojan valuma-alueen pienet järvet Kaukajärvi ja lidesjärvi olivat osa suurempaa Kangasalan – Tampereen välistä järviketjua, jonka kautta Roineen vedet laskivat Pyhäjärveen (Palomäki 2007: 10). Ei tiedetä varmuudella, missä vaiheessa tämä vesiyhteys katkesi (IYJM 2010: 11). Pyhäojan nimeä on arveltu rautakautiseksi rajanimeksi: Takahuhdin ja Messukylän välinen historiallinen jakokuntaraja on kulkenut sen lähellä (Suvanto 1988: 179). (Raninen 2011, 8-9)

Tekstilähteissä ensimmäinen viittaus Takahuhdin kylään on vuodelta 1390, jolloin mainitaan Laurens Takahwktis-niminen henkilö. 1500-luvulla kylä oli Pirkkalan hallintopitäjän suurin: siinä oli vuonna 1540 jo 23 taloa (Suvanto 1988: 215). Takahuhti kuului myöhäiskeskiajalta lähtien Messukylän kappeliin, josta tuli itsenäinen Messukylän seurakunta vuonna 1636.

Takahuhti historiallisissa kartoissa

Vanhin Takahuhdin kylää esittävä kartta on huonokuntoinen niittykartta vuodelta 1763 (kuva 1). Kartta esittää suurta ryhmäkylää, joka sijaitsee tienristeyksessä. Alun perin ilmeisesti juuri tähän risteykseen viitannut nimi Ristinarkku on säilynyt nykyaikaan Sammon valtatie eteläpuolisen kaupunginosan nimenä.

kuva 1. Niittykartta vuodelta 1763. Vaaleanpunainen laatikkorajaus osoittaa kesän 2012 tarkkuusinventointialueen suurpiirteisen sijainnin.

1700-luvun sotilaskartassa (Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805) näkyy Messukylän pitäjän keskusalueen asutus; huomattavan laajojen peltojen yhteydessä olevat suurkylät Messukylä ja Takahuhti sekä kirkko, pappila ja harjulla kulkeva keskiaikainen, valtakunnallinen päätie (Hämeen valtatie) sekä siihen liittyvät Teiskon maantie ja paikalliset kylätiet (kuva 2). Niittyalueita edustivat lähinnä Aakkulanharjun molemmin puolin olevat kosteat notkelmat, joihin vesistöihin laskevat laskuojat sijoittuivat. Takahuhdin kautta pohjoiseen kulkeva vanha kylätie (Messukylä-Teisko-Ruovesi) mainitaan 1620-luvulla ja se hyväksyttiin yleiseksi maantiekseksi 1815. Takahuhti muodosti tällöin tiiviin ryhmäkylän, ainoastaan tässä kartassa omaksi kyläksi merkitty Takahuhdin Irjalan talo oli kylän ulkopuolella sekä erillisalueen muodostava Pappila. Takahuhdin

vanhoista taloista Jussila sijoittui jo tällöin Teiskoon vievän maantien varteen kylän ulkopuolelle. Todennäköisesti Takahuhtiin liittyvä historiallinen neljän tien risteys, Ristinarkku, näkyy kartalla kylästä ja maantiestä luoteeseen, Irjalaan suuntautuvan kylätien/polun risteysnä, johon liittyy vielä Pappilalta tuleva kylätie.

Kuva 2. Takahuhtin kylä esiintyy 1700-luvun sotilaskartassa. (Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805)

Takahuhtin kylän isojakokarttaan (Lilius 1793) on merkitty lähinnä pellot, niityt, maa- ja kylätie sekä tiiviin ryhmäkylän muodostavat kantatalojen asuintontit (kuva 3). Vähäisistä merkinnöistä ja viitteellisestä kuvauksesta päätellen isonjaon pelto- tai niittykartalla on kuvattu vain kylän alue, jakomerkintöjä on tehty vain Kyläjoen varrella olevaan niittylohkoon. Laajojen peltojen ohella Ristinarkun risteys ja siihen liittyvät ja osin säilyneet kylätiet näkyvät selkeästi (Heiskanen 2011, 7). Peruskartalle asemoitu isojakokartta osoittaa Jankankatu 19 tontin sijaitsevan isojakokartallekin merkitys Suomalain talon tontilla. Asemoinnin (Pirkanmaan maakuntamuseo, Teemu Tiainen 2011) mukaan tarkkuusinventoinnin kohteena oleva tontti sijoittuu kylän tonttimaan reuna-alueelle (kuva 4). Suomen asutuksen yleisluettelossa Suomalain talo esiintyy Takahuhtin talojen joukossa jo 1540-luvulla (SAY, jakso 1540 – 1559).

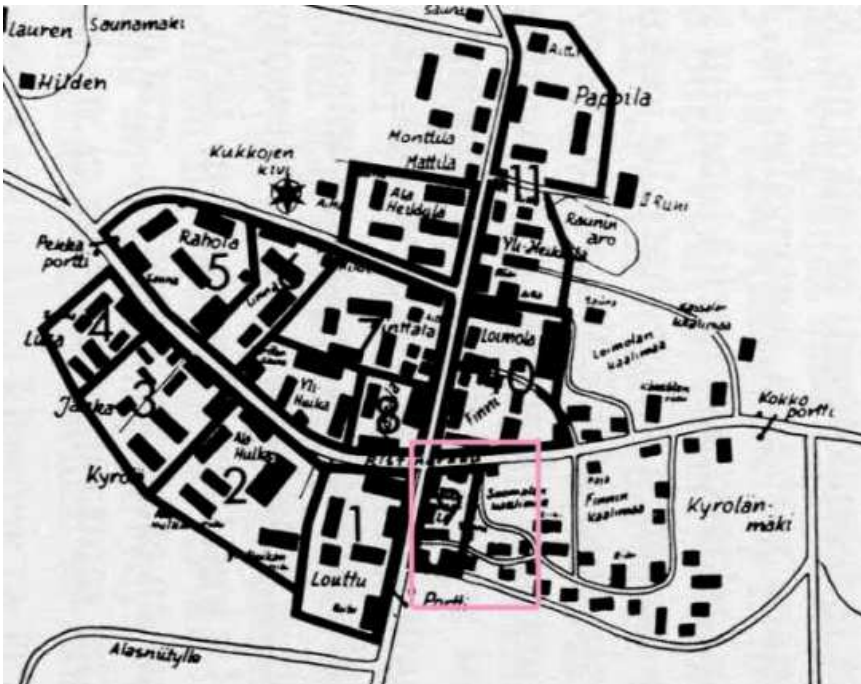
kuva 3. Takahuhtia kuvaava isojakokartta (Lilius 1793).

kuva 4. Asemointi Takahuhdin isojakokartasta (Lilius 1793). Keltainen rajaus = Rakennetun ympäristön ja vuoden 2011 arkeologisen inventoinnin aluerajaus. Vihreä rasterirajaus = Takahuhdin ryhmäkylän kantatalojen tontit 1790-luvulla. Punainen rasteri = Vuoden 2011 Takahuhdin kylätontin muinaisjännösrajaus. (Lähde: Heiskanen 2011, 20; kylätontin ja muinaisjännöksen digitointi ja rajaus Teemu Tiainen, Pirkanmaan maakuntamuseo/Kyy 2011)

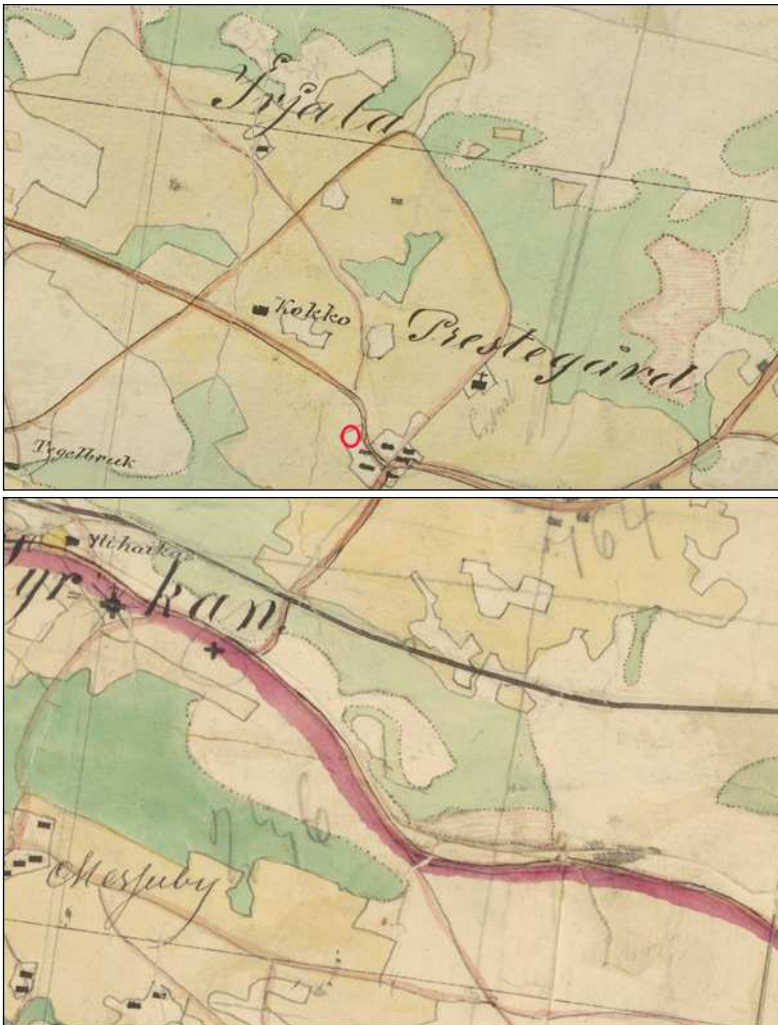
Suvannon mukaan vuoden 1544 maakirjassa on käyty läpi kylän taloja järjestyksessä, joka osoittaa talotonttien sijainneen jo silloin samoilla paikoilla kuin isojaon aikana (Suvanto 1988: 216 – 217). Arajärvi (1954: 373) ja Suvanto (1988: 214) ovat julkaisseet muistinvaraisesti piirretyt kartat, jotka esittävät kylän talotonttien sijaintia vuonna 1870 ja

jonka avulla voidaan Suvannon mukaan kuvata jo keskiaikaisten talotonttien sijainti (kuva 5). Kartan mittasuhteissa on kuitenkin isoja virheitä.

kuva 5. Takahuhdin kylän talotonttien sijaintia vuonna 1870. Kartta on muistinvaraisesti piirretty. Vaaleanpunaisella laatikolla merkitty kesän 2012 tarkkuusinventointialueen suurpiirteinen sijainti. (Arajärvi 1954: 373; inventointialueen lisäys Kirsi Luoto 2012)

Pitäjänskartat laadittiin Suomessa 1840-luvulla ja niitä päivitettiin 1890-luvulla vastaamaan muuttunutta tilannetta. Takahuhtia esittävä vanhaan pitäjänkarttaan (kuva 6) on lisätty Pohjanmaan rata (1882) ja Messukylän uusi kirkko (1890). Noin 100 vuotta isonjaon jälkeen Takahuhti, maanteiden ja kyläteiden risteyksessä sijaitseva kyläkeskus, oli edelleen säilynyt tiiviinä ryhmäkylänä. Isonjaon vaikutuksia edustaa lähinnä kylän kantataloista Kokko, joka on siirtynyt kylän länsipuolelle. Ryhmäkylän talot ovat merkitty viitteellisesti, Suomala yksittäisenä talona tienristeyksen kaakkoispuolella. (Heiskanen 2011, 8) Takahuhdin ryhmäkylä on kuvattu myös vuonna 1903 toimituskartassa (kuva 7).

kuva 6. Kahdesta karttasivusta yhdistetty pitäjänkartta Takahuudin kylästä. (Pitäjänkartat 1840/1890, digitaaliarkisto, KA)

kuva 7. Suomalan talon tontti ja rakennukset Takahuhdin toimituskartassa vuodelta 1903. Tarkkuusinventointialueen suurpiirteinen sijainti merkitty kartalle vaaleanpunaisella rajauksella.

1970- ja 1980-lukujen kuluessa Takahuhdin kylätontti lähialueineen muuttui taajaan rakennetuksi kaupunkiympäristöksi (kuva 8). Muutoksen yhteydessä alueen tiestö on kokenut suuria muutoksia, mutta joitakin isojakokartassa näkyviä linjauksia on yhä olemassa.

kuva 8. Peruskarttaote vuodelta 1975, jossa näkyy vaaleanpunaisella rajattuna kesän 2012 tarkkuusinventointialueella sijaitseva Voiman talo ja aivan sen eteläpuolitse kulkeva tielinja. Punaisella ympyröitynä vuoden 2011 tarkkuusinventointikohde (Jankan tila).

TUTKIMUS- JA DOKUMENTOINTIMENETELMÄT

Tarkkuusinventoinnin esityövaiheessa tutustuttiin alueen historiaan paikallishistoriateoksen (Arajärvi 1954) sekä Takahuhdin Jankan tonttia koskevien tutkimusten (Raninen 2011: arkeologinen tarkkuusinventointi; Heiskanen 2011: rakennetun ympäristön inventointi)

avulla. Takahuhdin historiallisen kylän asemointi on esitetty kokonaisuudessaan Heiskasen (2011, 20 < asemointi Teemu Tiainen, Pirkanmaan maakuntamuseo/KYY)) tutkimuksessa, joten kylänpaikan uudelleen asemointia ei pidetty tarpeellisena. Historiallisia karttoja tarkastellen pyrittiin luomaan kokonaiskuva tarkkuusinventoinnin kohteena olleen tontin maankäytön historiasta. Myös tutkimusalueen ympäristön rautakautiset muinaisjäännökset otettiin huomioon arvioitaessa tontin arkeologista potentiaalia.

Tarkkuusinventoinnin kenttätyövaiheessa tutkimusalueelle kaivettiin yhteensä 12 koekuoppaa. Koekuopat olivat pääsääntöisesti kooltaan 50 x 50 cm ja ne kaivettiin mahdollisuuksien mukaan luonnolliseen pohjamaahan saakka. Koekuoppa 11 oli kuitenkin kaivuteknisistä syistä johtuen kooltaan 100 x 50 cm, eikä sitä saatu suurten, toisiinsa kiilautuneiden kivien ja täyttömaakerroksen paksuuden vuoksi kaivettua pohjamaahan saakka. Koekuoppia kaivettiin kaikkialle tontin niille osille, joille niitä oli mahdollista ja järkevää kaivaa. Käytännössä tämä tarkoitti tontin etelä- ja itäosaa, sillä suurin osa tontin pohjoisosaa oli asfaltin peittämää. Koekuoppia ei katsottu olevan tarpeen kaivaa myöhemmän maankäytön selvästi tuhoamille alueille eli tontin luoteisosan sorapeitteiselle piha-alueelle/parkkipaikalle tai aivan tontin pohjoisosaan tieluiskan alueelle (ks. luku ”Silmämääräiset havainnot”). Koekuopat kaivettiin osin lapiolla ja osin lastalla. Arkeologisesti mielenkiintoisilta vaikuttaneet maakerrokset seulottiin 3 mm seulalla tai käytiin läpi lastalla pressun päällä. Kaivamisen jälkeen koekuopat dokumentoitiin kirjoittamalla niistä koekuoppakohtainen profiilikuvaus sekä kuvaamalla koekuopat ja niiden profiilit digitaalikameralla. Koekuopat mitattiin paikalleen käyttäen apuna satelliittipaikanninta (Garmin GPSMap 60s), sekä mittaamalla kelamittoja apuna käyttäen.

Inventoinnin jälkityövaiheessa maastossa piirretyt kartat piirrettiin puhtaaksi MapInfo-tietokoneohjelmalla ja löydöt luettelointiin Kansallismuseon kokoelmiin. Kentällä otetut digitaalikuvat luettelointiin ja säilöttiin Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistoon.

HAVAINNOT

Silmämääräiset havainnot

Ennen koekuoppien kaivamista Jankankatu 19:n tonttia havainnoitiin silmämääräisesti (kartta 1). Tontin luoteisosassa sijaitsee 1950-luvun alussa Voiman liikekiinteistöksi rakennettu betoniperustuksinen rakennus. Välittömästi rakennuksen eteläpuolella on jyrkähkö törmä, joka on ihmisen aikaansaama. Törmä jakaa tontin eteläiseen alavaan, luonnontilaisempaan ja pohjoisempaan asfaltoituun, tasattuun ja ylempänä sijaitsevaan osaan. Tontin alkuperäinen topografia on ollut loivapiirteisempi, mutta viettänyt kuitenkin kohti etelässä sijaitsee Kyläojaa. Tontilla sijaitsevan rakennuksen perustukset ovat massiiviset, eikä kiinteää muinaisjäännöstä ole voinut rakennuksen alla tai välittömässä läheisyydessä ajatella säilyneen.

Rakennuksen länsi- ja luoteispuolella on tiloissa toimivan autotarvikeliikkeen asfaltoitu parkkipaikka ja muokattu, soralla päällystetty piha-alue, joka rajautuu tontin länsipuolitse kulkevaan Lautamiehenkatuun (kuvat 9 ja 10). Rakennus ja samalla koko tontti rajautuu pohjoisessa voimakkaasti muokattuun Sammon valtatie tiealueeseen. Rakennuksen itäpuolella sijaitsee asfaltoitu parkkialue (kuva 11). Tontin tasatun pohjoisosan itäisin osa on numella olevaa piha-alueita.(kuva 12) Havaintojen perusteella pidetään todennäköisenä sitä, että mahdollisesti alueella sijainneet jäännökset historiallisesta kylätontista eivät ole säilyneet Voiman rakennuksen länsi- ja itäpuolisilla myöhemmän maankäytön voimakkaasti muokkaamilla asfaltti/sorapeitteisillä alueilla.

Tontin alavampi eteläosa kasvaa tällä hetkellä heinää ja nuorehkoja puita (kuva 13). Alue on tällä hetkellä joutomaata, mutta välittömästi tontilla sijaitsevan Voiman rakennuksen eteläpuolitse on vielä 1970-luvulla kulkenut tie. Tontin eteläosan länsipääty oli sorapeitteistä, muokatulta vaikuttavaa tie-/parkkialuetta. Etelässä tarkkuusinventoinnin kohteena oleva tontti rajautuu Jankankadun tiealueeseen.

Kuva 9. Jankankatu 19 tontin luoteisosaa. Kuvassa erottuu rakennuksen autopuoleisen seinän vieressä oleva keinotekoinen törmä. Kuvattu lounaasta/etelälounaasta. (Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012:1)

Kuva 10. Tontin länsiosaa. Alue vaikuttaa voimakkaasti muokatulta. Kuvattu lännestä/länsiluoteesta. (Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012:2)

Kuva 11. Tontin pohjois/itäosaa, jolla sijaitsee asfaltoitu parkkialue ja tasattua, numella olevaa pihamaata. Kuvattu koillisesta. (Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012:3)

Kuva 12. Rakennuksen itäpuolista, numella olevaa aluetta, jota on tasattu ja täytetty paikoin voimakkaasti. Keinotekoinen törmä sijaitsee kuvan vasemmassa laidassa olevien puiden ja pensaiden kohdalla. Kuvattu kaakosta. (Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012:4)

Kuva 13. Tontin eteläosan joutomaa-aluetta, jolla kasvaa puita, pensaita ja heinää. Kuvassa oikealla näkyy Lautamiehekadun ja Jankankadun risteys. Kuvattu luoteesta. (Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012:5)

Havainnot koekuopista

Koekuopat 1 – 6 ja 12 kaivettiin tontin alavammalle eteläosalle ja koekuopat 7 – 11 tontin tasatulle, nurmipeitteiselle pohjoisosalle (kartta 1).

Tontin eteläosan koekuopat (1 – 6, 12):

Osassa tontin eteläosaan kaivetuissa koekuopissa oli havaittavissa merkkejä alueella vielä 1970-luvullakin sijainneesta tiestä (kuva 8). Koekuopissa 1, 2, 4 ja 6 oli heti turvekerroksen alla erotettavissa harmaan hiekan tai soran kerros, joka oli paksuudeltaan 14 – 18 cm. Tämän resentin tiekerroksen alla oli koekuopissa 1, 2, 4 ja 6 sekaantuneelta vaikuttava ruskean, tiiviin hiekan kerros, josta löydettiin resenttien löytöjen ohella historiallisen ajan löytöjä kuten fajanssia, astialasia, tasolasia ja tiilimurskaa. Löydöt eivät kuitenkaan vaikuttaneet olevan selkeästi 1800-lukua vanhempia. Ruskea, tiivis maakerros on sen päällä olleen sora/hiekkakerroksen ohella tulkittavissa tontin eteläosan poikki itä-länsi suunnassa kulkevan tien tiekerrokseksi. (kuva 14)

Kuva 14. Koekuopan 2 länsiprofiili: Ylimpänä harmaan hiekan kerros, jonka alla enemmän kiviä sisältävänä kerroksena erottuva harmaa sora. Tämä alla paksuudeltaan noin 5 cm oleva hienon, tummanruskean hiesun kerros, josta löydettiin 1800-lukuun viittaavia asuinpaikkalöytöjä. (Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012:6)

Tontin eteläosan koekuopissa oli osassa havaittavissa tiekerroksen alla ruskean hienon hiekan tai hiesun kerros, josta löydettiin historialliselle ajalle ajoittuvia löytöjä (kuva 14 ja 15). Löydöt käsittivät tiilimurskaa, astialasia, tasolasia, palamatonta luuta ja fajanssia. Löydöt liittyivät ennemminkin alueen 1800-luvun asutusvaiheeseen, selkeästi 1700-luvulle tai tätä vanhempaan aikaan viittaavia löytöjä ei alueelta tehty. Sen sijaan väritön tasolasi, tietyt astialasityypit (ruskea apteekkilasi ja väritön astialasi) ja eritoten koekuopasta 12 (kuva 15) löydetty kuparipainokoriteinen fajanssi viittaavat siihen, että koekuopissa havaittu kulttuurikerros ajoittuu 1800-luvulle tai tätä nuorempaan aikaan. Kerros saattaa liittyä alueen halki kulkeneeseen tiehen. Koekuopassa 3 oli havaittavissa ainoastaan turpeen alainen multakerros ja sen alainen savinen pohjamaa. Harmaa savi tuli esiin myös koekuopassa 6, jossa se esiintyi heti resentiltä vaikuttavan harmaan sorakerroksen alla.

Kuva 15. Koekuopassa 12 tummanruskean, hienon hiekan kerros oli paksuudeltaan 20 cm. Siitä löydettiin selvästi 1800-luvulle ajoitettavia asuinpaikkalöytöjä mm. kuparipainokoristeista fajanssia. (Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012:7)

Tontin eteläosaan tehtyjen koekuoppien perusteella alueella ei olisi säilynyt Takahuhdin historialliseen kylänpaikkaan liittyviä ja 1800-lukua vanhempia kulttuurikerroksia. Koekuoppien maannokset liittyvät alueen halki vielä 1970-luvulla kulkeneeseen tiehen sekä alueen 1800-luvun asutukseen.

Tontin pohjoisosan koekuopat 7 – 11:

Tontin pohjoisosan koekuopissa oli kaikissa havaittavissa sekoittuneita maakerroksia vähintään koekuoppien pintakerroksissa. Jo silmämääräisen havainnoinnin perusteella pääteltiin aluetta tasatun ja täytetyn osin voimakkaasti, mitä päätelmää koekuopissa havaitut, paikoin paksutkin (koekuopassa 11, kuva 16) sekaantuneet kerrokset tukevat. Sekaantuneista kerroksista löydettiin niin historiallisen ajan löytöjä kuten fajanssia, astia- ja tasolasia, punasaviastioiden kappaleita, että täysin resenttiä löytöaineistoa.

Kuva 16. koekuoppa 11 oli kooltaan 100 x 50 cm ja kaivettiin metrin syvyyteen. Silti alueen luonnollista pohjamaata ei saatu esille toisiinsa kiilautuneiden kivien estäessä kaivamisen syvemmälle. (Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012:8)

Koekuopissa 8 – 10 havaittiin 30 – 35 cm syvyydessä merkkejä kulttuurikerroksesta, jonka kohdalla 1800-lukua vanhempaa ajoitusta ei voida varmuudella sulkea pois. Koekuopassa 8 (kuvat 17 ja 18) oli 30 – 50 cm syvyydessä havaittavissa *vaalean hiekan kerros, jonka seassa oli ruskeita värjäymiä*. Kerroksessa oli myös hiiltä ja palaneelta vaikuttavia kiviä, ja löytöinä siitä saatiin palanutta savea ja palamatonta luuta. Tämän kerroksen alla oli 30 cm paksu hiilensekainen, *ruskea hieno hiekkakerros*, josta löytöinä saatiin hieman palanutta savea, kuonaantunutta tiiltä/savea ja mahdollisesti tiiltä/hiekan sekaista palanutta savea. Kerroksen alla oli vaalea, puhdas pohjahiekka.

Kuva 17. Koekuoppa 8 kaivettiin 85 cm syvyyteen, luonnolliseen pohjamaahan saakka. (Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012:9)

Kuva 18. Koekuopassa 8:n maannokset ylhäältä alas: turve 0-9 cm (ei näy kuvassa), multa/mullansekainen hiekka 9-30 cm, vaalea hiekka, jossa ruskeita värjäymiä, hiiltä ja palaneita kiviä 30-50 cm, ruskea hieno hiekka, jossa hiiltä 50-80 cm, vaalea pohjamaa 80-85 cm. Kulttuurikerrokset kursivilla. (Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012:10)

Koekuopassa 9 oli 29 – 44 cm syvyydessä hiilensekainen, *ruskea hiekkakerros*, josta löydettiin tiilimurskaa, posliinipala sekä palanutta savea (kuvat 19 ja 20). Kerroksen alla oli punertava pohjahiekka. Koekuoppa 10 (kuva 21) sijaitsi lähellä tontin keskiosan jyrkähköä, keinotekoista törmää. Koekuopassa oli 35 – 50 cm syvyydessä ruskea hiekkakerros, joka sisälsi runsaasti tiilimurskaa. Kerroksen pohjaosassa 45 – 50 cm syvyydessä oli runsaasti halkaisijaltaan 10 – 20 cm olevia kiviä. Kerroksesta saatiin löytöinä palanutta ja palamatonta luuta, eläimen (naudan?) hammas, liitupiipun varren katkelma sekä punasaviesineen katkelma. Kerroksen alla oli kellertävä pohjamaa.

Kuva 19. Koekuoppa 9 pohjalla oli kivi/kallio. Kuvassa näkyy punertavaa pohjamaata. (Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012:11)

Kuva 20. Koekuopan 9 länsiprofiilin maannokset: turve 0-9 cm, harmaanruskea, sekoittunut hiekka 9-29 cm, *ruskea hiekka* 29-44 cm, punertava pohjamaa 44-53 cm. (Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012:12)

Kuva 21. Koekuoppa 10 länsiprofiili. (Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012:13)

TULOKSET

Jankankatu 19:n tarkkuusinventoinnissa silmämääräisesti ja koekuopittamalla tehtyjen havaintojen perusteella alueella mahdollisesti aikanaan sijainneet ja historialliseen Takahuhdin kylään liittyneet kulttuurikerrokset ovat pääasiassa tuhoutuneet myöhemmässä maankäytössä. Tontilla sijaitsee 1950-luvulla rakennettu Voiman liikekiinteistö sora- ja asfalttipintaisine parkkialueineen, lisäksi tontin pohjoisosaa on muokattu tuomalla sinne täyttömaata ja tasaamalla aluetta. Merkkejä 1800-luvulle ja tätä nuorempaan aikaan ajoittuvasta ihmistoiminnasta saatiin tontin eteläosasta, jonne tehdyissä koekuopissa havaittiin alueen halki vielä 1970-luvulla kulkeneeseen tiehen liittyviä maakerroksia sekä merkkejä 1800-luvun asutuksesta.

Tarkkuusinventoinnissa havaittiin kuitenkin historialliselle ajalle ajoittuvaan kiinteään muinaisjäänökseen viittaavia merkkejä tutkimuksen kohteena olevan tontin itäosassa. 1790-luvun isojakokartan asemoinnin mukaan Takahuhdin kylän tonttimaan raja on sijainnut havaintoalueen välittömässä läheisyydessä, sen pohjoispuolella. Tehdyt havainnot kiinteästä muinaisjäänöksestä liittyvät Takahuhdin historialliseen kyläpaikkaan. Yhtenäisten, laaja-alaisten kulttuurikerrosten säilyminen tontilla on kuitenkin epätodennäköistä alueen voimakkaan myöhemmän maankäytön (1800-1900-luvun asutus, tontin täyttö- ja tasaustyöt 1900-luvulla) vuoksi. Havainnot tontin itäosan kulttuurikerroksesta ovatkin sporadisia. Tarkempien ajoittavien löytöjen puuttuessa kiinteä muinaisjäänös voidaan ajoittaa löyhästi historialliselle ajalle, todennäköisesti kuitenkin 1600 – 1700-luvuille.

Tampereella 30.9.2012

Kirsi Luoto
FM, arkeologi

LÄHTEET

Arajärvi, Kirsti 1954: Messukylän – Teiskon – Aitolahden historia. Messukylän historia 1. Tampereen kaupunki, Teiskon ja Aitolahden kunnat.

IYJM 2010: lidesjärven ympäristö- ja maisemaselvitys. Tampereen kaupunki. Tampereen infratuotanto liikelaitos, suunnittelupalvelut. Selvitykset ja arvioinnit 2009, tarkistettu 2. 8. 2010.

Kuninkaan kartasto Suomesta 1776 – 1805. Alanen, Timo & Kepsu, Saulo (toim.). SKS 1989.

Palomäki, Risto 2007: Tampereen kaupungin alueella sijaitsevien järvien kehitys ja niiden vedenlaatu 1990 – 2005. Tampereen kaupunki. Ympäristöpalvelujen julkaisuja 1/2007.

PKM 2005: Pirkanmaan kiinteät muinaisjäännökset, osa II. Pirkanmaan liitto & Pirkanmaan maakuntamuseo: Tampere 2005.

Salo, Unto 1988: Tampereen esihistoria. Tampereen historia 1: Vaiheet ennen 1840-lukua: 52 - 159. Tampereen kaupunki.

Suvanto, Seppo 1988: Talonpoikainen Tampere keskiajalta 1600-luvun puoliväliin. Tampereen historia 1: Vaiheet ennen 1840-lukua: 160 – 313. Tampereen kaupunki.

TKR 1998: Tampereen kantakaupungin rakennuskulttuuri 1998. Tampereen kaupunki. Ympäristötoimi kaavoitusyksikkö, julkaisuja 2/98.

Kartat:

Nathan Lilius 1793. Takahuhdin isojakokartta. Kansallisarkisto H51a 17/3 + 17/4.

Peruskarttaote 1975. Helsingin yliopiston kirjasto.

Toimituskartta 1903. Toimituskartta Takahuhdin kylän sekä Pappilan kirkkoherran virkatalon kaikista tiluksista Messukylän pitäjässä, Pirkkalan kihlakuntaa ja Hämeen lääniä. Kansallisarkisto H51a 17/49 ja 50.

Sähköiset lähteet:

Pitäjänkartta 1840/1890. Kansallisarkisto, digitaaliarkisto.

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=207999> <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=207999>
(26.9.2012) + [Messukylä \(2123 11 la.* -/- -\).](http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=3117940) <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=3117940>
(26.9.2012)

SAY. Kansallisarkisto, digitaaliarkisto, Suomen asutuksen yleisluettelo, jakso 1540 – 1559.
<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=529372> (26.9.2012)

Liite 1. Kuvaukset kaivettujen koekuoppien maannoksista

Koekuopat olivat kooltaan 50 x 50 cm ja ne kaivettiin mahdollisuuksien mukaan puhtaaseen pohjamaahan saakka.

Koekuoppa 1

turve	0 – 11 cm
harmaa hiekka	11 – 29 cm
- löydöt: resentti tiilimurska, väritön pullolasi (ei luetteloitu KM-kokoelmiin)	
ruskea, tiivis hiekka (tiekerros?)	29 – 59 cm
- tasolasi, astialasi, palamaton luu, tiilimurska (ei luetteloitu KM-kokoelmiin)	
ruskea, hieno hiekka	59 – 70 cm
punertava sora	70 – 72 cm

Koekuoppa 2

turve	0 – 11 cm
harmaa, löysä sora	11 – 28 cm
ruskea, tiivis hiekka (tiekerros?)	28 – 37 cm
- tiilimurska, tasolasi, fajanssi, punasaviastian kappale (ei luetteloitu KM-kokoelmiin)	
tummanruskea, hieno hiekka	37 – 43 cm
- tiilimurska, astialasin kappale (ei luetteloitu KM-kokoelmiin)	
punertava sora	43 – 55 cm

Koekuoppa 3

turve	0 – 11 cm
multa	11 – 19 cm
- punasaviastian kappale (ei luetteloitu KM-kokoelmiin)	
savi	19 – 25 cm

Koekuoppa 4

turve	0 – 11 cm
harmaa sora	11 – 29 cm
ruskea, tiivis hiekka (tiekerros?)	29 – 35 cm
- tiilimurskaa, ruskeaa astia/pullolasia (ei luetteloitu KM-kokoelmiin)	
ruskea, kivetön hiesu	35 – 55 cm
- yläosassa paljon tiilimurskaa ja tiilenpaloja, löydöt väritöntä tasolasia (ei luetteloitu KM-kokoelmiin)	
vaalea hiekka	55 – 70 cm

Koekuoppa 5

turve	0 – 7 cm
harmaa, löysä hiekka	7 – 21 cm
harmaa, tiivis hieno hiekka (tiekeeros?)	21 – 40 cm
- fajanssia, lasia, tiilimurskaa (ei luetteloitu KM-kokoelmiin)	
harmaa hiesusavi	40 – 45 cm

Koekuoppa 6

turve	0 – 4 cm
harmaa sora	4 – 19 cm
- tiilimurskaa (ei luetteloitu KM-kokoelmiin)	
harmaa savi	19 – 25 cm

Koekuoppa 7

turve	0 – 3 cm
multa/mullansekainen hiekka (sekoittunut kerros)	3 – 45 cm
- pullolasi, tiilimurska, liitupiipun varren katkelma (ei luetteloitu KM-kokoelmiin)	
vaalea hiekka	45 – 50 cm

Koekuoppa 8

turve	0 – 9 cm
multa/mullansekainen hiekka (sekoittunut kerros)	9 – 30 cm
- tiilimurskaa, astialasia (ei luetteloitu KM-kokoelmiin)	
vaalea hiekka, jossa ruskeita värjäymiä, hiiltä ja palaneelta vaikuttavia kiviä	30 – 50 cm
- hiiltä, palamatonta luuta, palanutta savea	
ruskea, hieno hiekka, jossa hiiltä	50 – 80 cm
- hiiltä, palanutta savea, kuonaantunutta tiiltä/savea, tiiltä/palanutta savea	
vaalea, hieno hiekka	80 – 85 cm

Koekuoppa 9

turve	0 – 9 cm
harmaanruskea hiekka (sekoittunut kerros)	9 – 29 cm
- tiilimurskaa, punasaviastian pala, väritöntä astia- ja tasolasia, taottu rautanaula (ei luetteloitu KM-kokoelmiin)	
ruskea hiekka	29 – 44 cm
- seassa vähän hiiltä, tiilimurskaa, posliininpala, palanutta savea	
punertava hiekka	44 – 53 cm
kivi	53 cm =>

Koekuoppa 10

soransekainen turve	0 – 5 cm
ruskea hiekka (sekoittunut kerros)	5 – 35 cm
- tiilimurskaa, lasia, palamatonta luuta, fajanssinpala, punasaviastian pala (ei luetteloitu KM-kokoelmiin)	
ruskea hiekka, seassa runsaasti tiilimurskaa	35 – 50
- palanutta luuta, palamatonta luuta, hammas (eläimen), liitupiipun varren katkelma, punasaviesineen katkelma	
- kiviä (halkaisija 10 – 20 cm)	45 – 50 cm
kellertävä, hieno hiekka	50 – 65 cm

Koekuoppa 11

turve	0 – 5 cm
harmaa sora	5 – 36 cm
- resenttejä löytöjä	
harmaa sora, seassa tiiliä ja kiviä	36 – 80 cm
- tiilimurskaa, resenttejä löytöjä (jugurttipurkin kansi, muovia, rautaesineen katkelmia)	
kiviä =>	

Koekuoppa 12

turve	0 – 8 cm
ruskea hiekka	8 – 30 cm
- tiilimurskaa	
tummanruskea, hieno hiekka	30 – 50 cm
- tiilimurskaa, hiiltä, väritöntä tasolasia, 1800-luvun kuparipainokoristeista fajanssia (ei luetteloitu KM-kokoelmiin)	
keltainen, hieno hiekka	50 – 60 cm

LIITE 2. DIGITAALIKUVALUETTELO
TAMPERE JANKANKATU 19 ARKEOLOGINEN TARKKUUSINVENTOINTI 2012

Kuvannut Kirsi Luoto 2012

Kuvat on talletettu Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistoon Tampereella.

Nro	Aihe	Kuvattu suunnasta	Pvm
1	Panoraamakuva luoteis-/länsiosasta .	etelästä/etelälounaasta	4.9.
2	Tontin länsiosaa. Alue vaikuttaa voimakkaasti muokatulta.	lännestä/länsiluoteesta	4.9.
3	Tontin pohjois/itäosaa, jolla sijaitsee asfaltoitu parkkialue ja tasattua, nurmella olevaa pihamaata.	koillisesta.	4.9.
4	Rakennuksen itäpuolista, nurmella olevaa aluetta, jota on tasattu ja täytetty paikoin voimakkaasti.	kaakosta	4.9.
5	Tontin eteläosan joutomaa-alueita, jolla kasvaa puita, pensaita ja heinää.	luoteesta	4.9.
6	Koekuoppa 2, länsiprofiili.	-	4.9.
7	Koekuoppa 12, länsiprofiili.	-	7.9.
8	Koekuoppa 11.	-	7.9.
9	Koekuoppa 8.	-	5.9.
10	Koekuoppa 8, pohjoisprofiili.	-	5.9.
11	Koekuoppa 9.	-	5.9.
12	Koekuoppa 9, länsiprofiili.	-	5.9.
13	Koekuoppa 10, länsiprofiili.	-	5.9.

LIITE 3. TAMPERE JANKANTU 19 ARKEOLOGINEN
TARKKUUSINVENTOINTI 2012

LUETTELO POISTETUISTA LÖYDÖISTÄ
Luetteloinut Kirsi Luoto ja Tuukka Kumpulainen

KOEKUOPPA 1

29 – 59 cm

<u>1. FAJANSSIASTIAN KATKELMIA</u> , 2 kpl	1,3 g
<u>2. ASTIALASIN KATKELMIA</u> , 3 kpl	3,2 g
<u>3. TASOLASIN KATKELMA</u> , 2 kpl	0,3 g
<u>4. LUU</u> , 1 kpl	10,3 g

KOEKUOPPA 2

25 – 37 cm

<u>5. FAJANSSIASTIAN KATKELMIA</u> , 2 kpl	0,5 g
<u>6. ASTIALASIN KATKELMA</u> , 1 kpl	0,7 g

Paksuus 4,0 mm

<u>7. PUNASAVIASTIAN KATKELMA</u> , 1 kpl	18,6 g
---	--------

Lasitetun punasaviastian reunapala, ruskea lasite kuperalla
sivulla, astian reuna paksunnettu.

37 – 43 cm

<u>8. ASTIALASIN KATKELMA</u> , 1 kpl	4,9 g
---------------------------------------	-------

Paksuus 3,0 mm

KOEKUOPPA 3

11 – 19 cm

9. PUNASAVIASTIAN KATKELMA, 1 kpl 4,8 g

Reunapala, paksunnettu, profiloitu reuna, sisäpinnalla vaakauurteita.

KOEKUOPPA 4

29 – 35 cm

10. ASTIALASIN KATKELMA, 1 kpl 1,3 g

Paksuus 4,8 mm

35 – 55 cm

11. TASOLASIN KATKELMA, 1 kpl 0,7 g

Kirkasta tasolasia, paksuus 1,8 mm

KOEKUOPPA 5

21 – 40 cm

12. FAJANSSIASTIAN KATKELMIA, 2 kpl 4,4 g

Fajanssilautasen pohjakatkelma ja siitä irronnut kappale. Lautasen sisäpinnalla säilynyt koristeltua pintaa.

13. ASTIALASIN KATKELMIA, 3 kpl 2,6 g

14. TASOLASIN KATKELMIA, 5 kpl 6,4 g

KOEKUOPPA 9

9 – 29 cm

15. TAKONAULA, 1 kpl 8,5 g

16. ASTIALASIN KATKELMA, 1 kpl 2,4 g

paksuus 4,6 mm

17. TASOLASIN KATKELMA, 1 kpl 1,9 g

paksuus 2,5 mm

18. PUNASAVIASTIAN KATKELMA, 1 kpl 4,2 g

Katkelman sisäpinnalla ruskea lasite, jossa keltainen vaakasuora koristeviiva, seinämän paksuus 8,7 mm

KOEKUOPPA 12

30 – 50 cm

19. FAJANSSIASTIAN KAPPALEITA, 8 kpl 4,3 g

Valkoisia fajanssin kappaleita, joissa koristeena kuparipainokuvioista, mustaa lehväkuviota.

20. PUNASAVIASTIAN KAPPALE, 1 kpl 2,9 g

Paksuus 8 mm, molemmat pinnat lasitettu.

21. TASOLASIN KAPPALEITA, 4 kpl 1,6 g

Vihreän tasolasin kappaleita.

Liite 4. Tampere Jankankatu 19 arkeologinen tarkkuusinventointi 2012

KUVATAULUT LÖYDÖISTÄ

Kansallismuseon kokoelmiin liitetyt löydöt

Koekuoppa 8:

KM 39188: 1 - 2

KM 39188: 3 - 4

KM 39188: 5 - 6

KM 39188: 7 - 12

Poistetut löydöt

Koekuoppa 1:
30 – 50 cm

Koekuoppa 2
25 – 37 cm

37 – 47 cm

Koekuoppa 3:

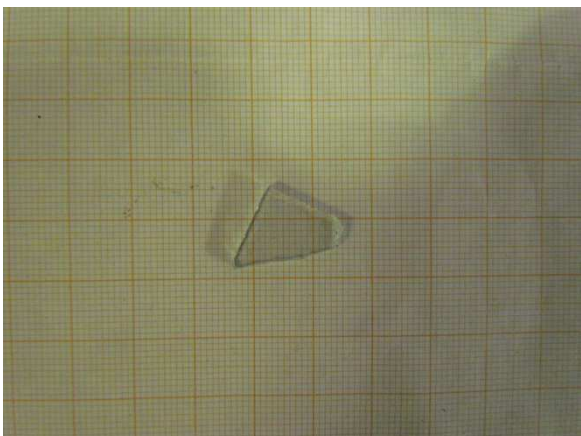

Koekuoppa 4:

29 – 35 cm

35 – 55 cm

Koekuoppa 5:

Koekuoppa 9:

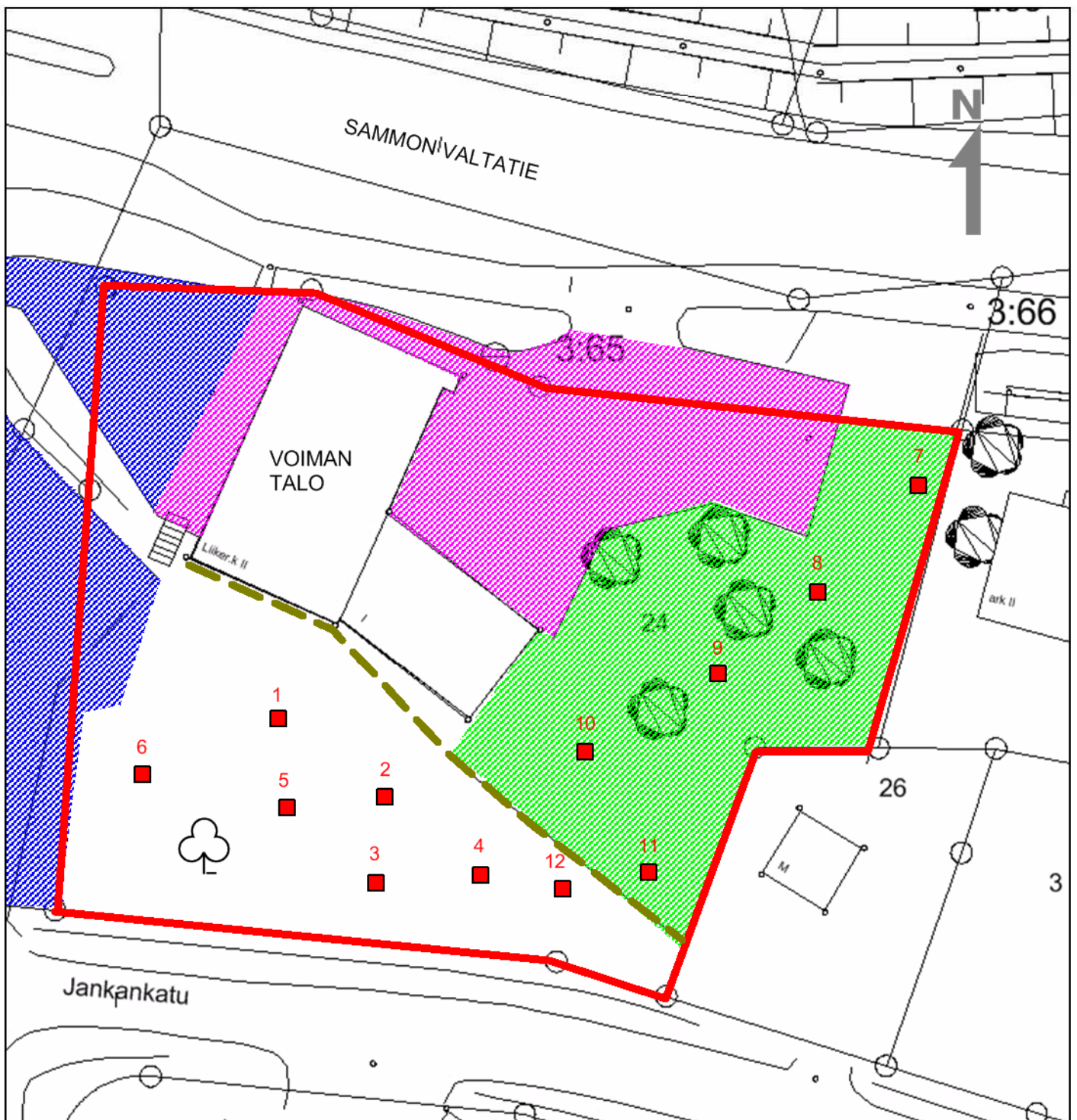
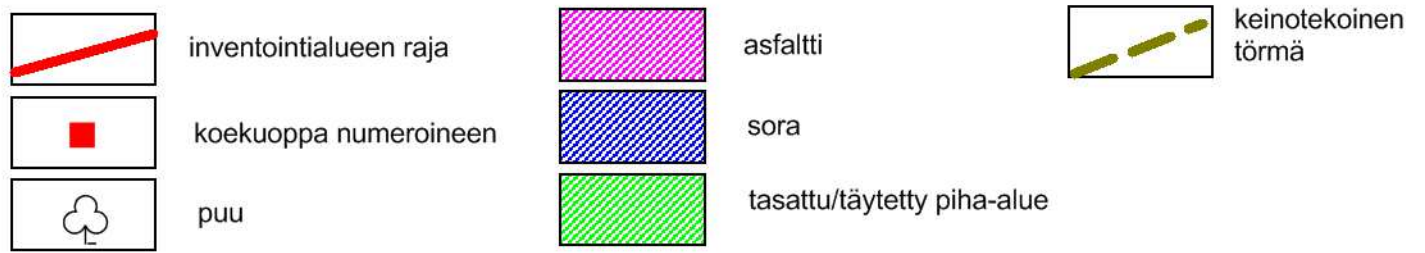

Koekuoppa 12:

KARTTA 1. TAMPERE JANKANKATU 19:N ARKEOLOGINEN TARKKUUSINVENTOINTI 2012
 Aluetta koskevat silmämääräiset havainnot ja koekuoppien sijainti

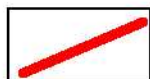
MK 1: 400
 piirt. Kirsi Luoto

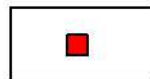
KARTTA 2. TAMPERE JANKANKATU 19 ARKEOLOGINEN TARKKUUSINVENTOINTI 2012

piirt. Kirsi Luoto

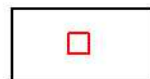
MK 1: 400

inventointialueen raja

koekuoppa, jossa merkkejä kinteästä muinaisjäännöksestä

koekuoppa

kiinteä muinaisjäännös suoja-alueineen

2012

KM 39188

Tampere Takahuhti (Takahuhti)

KM 39188

Historiallisen ajan asuinpaikkalöytöjä, jotka FM Kirsi Luoto otti talteen Tampereen Jankankatu 19:n tarkkuusinventoinnin yhteydessä 4. – 7.9.2012 tehdyistä koekuopista.

Ks. Kirsi Luodon kertomus tarkkuusinventoinnista Museoviraston arkistossa.

Diar. 27.9.2012

Luetteloinut Kirsi Luoto ja Tuukka Kumpulainen.

KOEKUOPPA 8

30 – 50 cm (vaalea hiekka, jossa ruskeita värjäymiä, hiiltä ja palaneelta vaikuttavia kiviä)

1. PALANEEN SAVEN KAPPALEITA, 2 kpl 1,6 g

2. PALAMATTOMIA LUIDEN KAPPALEITA, 6 kpl 14,8 g

50 – 80 cm (ruskea, hieno hiekka, jossa hiiltä)

3. TIILEN/PALANEEN SAVEN KAPPALE, 1 kpl 12,4 g

Kuonaantunut tiilen/palaneen saven kappale

4. PALANEEN SAVEN KAPPALEITA, 4 kpl 3,8 g

KOEKUOPPA 9

29 – 44 cm (ruskea hiekka)

5. POSLIINIESINEEN KATKELMA, 1 kpl 0,2 g

6. PALANEEN SAVEN KAPPALEITA, 2 kpl 1,5 g

2012

KM 39188

Tampere Takahuhti (Takahuhti)

KM 39188

KOEKUOPPA 10

35 – 50 cm (ruskea hiekka, seassa runsaasti tiilimurskaa)

7. LIITUPIIPUN VARREN KATKELMA, 1 kpl 0,4 g

Liitupiipun varren katkelma, paksuus 7,7 mm, pituus 12 mm.

8. PUNASAVIESINEEN KATKELMA, 1 kpl 1,2 g

Poikkileikkaukseltaan lähes pyöreä, halkaisijaltaan keskimäärin 8 mm paksu, toiseen päähän paksuneva punasavinen esineen katkelma. Esineen seinämävahvuus on 1,3 mm, sen sisällä on raudan korroosiotuotteiden värinen ”sydän”, jota ympäröi ohut, tumma kehä.

9. PUNASAVIASTIAN KAPPALE, 1 kpl 1,7 g

Matalapolttoisen keramiikkaesineen katkelma, toinen pinta puuttuu. Sekoitteena hienoa hiekkaa.

10. PALANEEN LUUN KAPPALEITA, 8 kpl 2,9 g

11. HAMMAS, 1 kpl 1,8 g

Eläimen hammas.

12. PALAMATTOMAN LUUN KAPPALE, 1 kpl 0,3 g